

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและสภาพของปัญหา

อริสโตเติล ได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง มีความแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ ในโลกนี้ซึ่งต่างดำรงชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก แต่มนุษย์นั้น เป็นสัตว์ที่นอกจากจะมีสัญชาตญาณแล้ว ยังมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอีก และชุมชนที่มนุษย์มาอยู่รวมกันนี้ ก็มีพัฒนาการขั้นสูงสุด เป็นชุมชนการเมือง ชุมชนการเมืองมิได้อยู่เพียงเพื่อคนในชุมชน จะมีชีวิตอยู่ได้ไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น หากอยู่เพื่อชีวิตที่ดีด้วย¹ การที่มนุษย์จะสามารถบรรลุถึงการดำรงอยู่เพื่อชีวิตที่ดีได้นั้น จำเป็นที่มนุษย์จะต้องมีการต่อสู้กันภายในสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง หรืออีกนัยหนึ่งอำนาจทางการเมืองในการปกครอง เพื่อที่จะจัดระบบการปกครองหรือการแบ่งสรรสิทธิอำนาจระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือส่วนย่อย ๆ ภายในรัฐ² เมื่อมนุษย์ได้อำนาจในทางการเมืองและสามารถจัดสรรสิทธิอำนาจให้แก่กลุ่มหรือพรรคพวกของตนแล้วยังสามารถจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม (รัฐ) ให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมได้อีกด้วย

การเมืองเป็น เรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม สำหรับปัจเจกบุคคลนั้นอาจจะได้รับผลกระทบนี้ต่างกัน บางเรื่องของการเมืองกระทบปัจเจกบุคคลหรือบุคคลบางกลุ่มต่างกันไปด้วย ในด้านกลับกันปัจเจกบุคคลหรือบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ก็ได้รับ

¹ The Politic of Aristotle, Translated with note by Ernest Barker (London : Oxford University Press, 1957), Chapter 2, p.6.

² Max Weber, "Politics as a Vocation", from Max Weber, ed. H.H. Gert and C. Wright Mills (New York : Oxford University Press, 1946), p. 78.

ประโยชน์จากการเมืองต่างกันเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีส่วนผลักดันระบบหรือกระบวนการทางการเมืองที่ไม่เท่ากัน การผลักดันนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้ใดต้องการจะผลักดันการเมืองก็สามารถกระทำได้และเกิดผลตามที่ตนปรารถนา ตรงกันข้ามในระบบการเมืองหนึ่งมีช่องทางหรือวิธีการที่จะผลักดันอย่างเฉพาะ ซึ่งหมายความว่า การที่จะผลักดันการเมืองให้เกิดผลนั้นจะต้องส่งแรงผลักดันให้ตรงช่องทางด้วย วิธีที่เหมาะสมกับระบบการเมืองนั้น ๆ ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ (knowledge) เฉพาะจึงจะทำได้สำเร็จ กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะนี้ย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบในการผลักดันการเมือง ในอีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันการเมืองคือ การผลักดันจะต้องอาศัยกำลังอำนาจ (power) กำลังดังกล่าวได้แก่ กำลังอำนาจทางกายภาพ (physical power) กำลังอำนาจข่าวสาร (information power) กำลังอำนาจทางองค์การ (organization power) และกำลังอำนาจทางอุดมการณ์ (ideological power) เป็นต้น ผู้ที่กำลังอำนาจเหล่านี้มากกว่าย่อมสามารถที่จะผลักดันการเมืองได้มากกว่าความจริงในสังคมเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างมีกำลังอำนาจไม่เท่ากัน เงื่อนไขสำคัญในการผลักดันการเมืองได้แก่ความรู้และกำลังอำนาจ¹

กล่าวได้ว่า บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองและมีกำลังอำนาจดังกล่าวข้างต้นมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติทั้งสองนี้มากกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ในการศึกษาเรียกว่า "นักการเมือง" (politicians) เพราะเป็นผู้มีบทบาทในทางการเมืองและบทบาทนั้นมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากบุคคลทั่วไป ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองและไม่มีกำลังอำนาจใด ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนักการเมืองจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ผูกขาดในกิจการทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ผลที่ตามมาคือการใช้อำนาจทางการเมืองตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลของนักการเมือง และการจัดสรรผลประโยชน์จึงตอบสนองความต้องการของกลุ่มบุคคล

1

กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบบประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 168-169.

ดังกล่าวนี้ สำหรับประชาชนโดยทั่วไปไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงหรือไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย กล่าวคือ ประชาชนโดยทั่วไปนั้นมิพบทบทวนทางการเมืองได้ค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่ประชาชนมักจะถูกนำมากล่าวอ้างในการต่อสู้เพื่อสร้างความชอบธรรมของบทบาทของตน แต่ถึงกระนั้นประชาชนก็ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการเมือง เพราะอย่างน้อยที่สุดก็ถูกนำมากล่าวอ้างว่ามีอำนาจอิทธิพลในทางการเมือง "ทำไมประชาชนจำนวนมากมายังมี เพียงกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง เท่านั้นที่ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับนักรการเมือง" กล่าวอีกนัยหนึ่ง กลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะแตกต่างจากประชาชนทั่ว ๆ ไปอย่างไร อะไร เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้กลุ่มบุคคลนี้ตัดสินใจ เข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง

ถ้าพิจารณากรณีของจังหวัด เชียงรายก็พบลักษณะที่น่าสนใจศึกษาหรือวิเคราะห์คือ จากจำนวนประชากร 1,332,967 คน มีผู้ลงทะเบียนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2526 จำนวน 40 คน มีผู้ลงทะเบียนเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2528 จำนวน 55 คน ซึ่งมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งจังหวัด แต่มีผู้ที่ได้รับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคและระดับชาติเพียง 54 คนเท่านั้น กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 6 คน สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 30 คน และสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 18 คน

ข้อมูลข้างต้นบ่งชี้ว่า มีกลุ่มบุคคลเพียงจำนวนเล็กน้อยที่ เข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง ดังนั้นปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์คือ ทำไมกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้ให้ความสนใจทางการเมืองมาก เป็นพิเศษจนกระทั่งตัดสินใจ เข้าสังกัดพรรคการเมือง-กลุ่มการเมือง หรือลงสมัครรับเลือกตั้งอิสระ จนกระทั่งได้รับเลือกตั้ง เข้าทำหน้าที่ เป็นตัวแทนของประชาชนในจังหวัด เชียงราย ถ้าหากจะกล่าวให้ชัดเจน กล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลนี้มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะแตกต่างจากกลุ่มประชาชนทั่ว ๆ ไปอย่างไร และปัจจัยอะไรบ้างที่มีนัยสำคัญผลักดันให้กลุ่มบุคคลนี้ เข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง

เพื่อตอบปัญหาดังกล่าว จำ เป็นอย่างยิ่งต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อการผลักดันให้กลุ่มบุคคล เหล่านี้ เข้าสู่การเมือง เป็นนักการเมือง ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล กล่าวคือ กลุ่มบุคคลนี้มีแรงจูงใจ (motive) อย่างไร จึงสามารถเข้าสู่การเมืองในระดับ "นักการเมือง" ทั้งในระดับท้องถิ่นและ ประเทศของจังหวัด เชียงราย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

จากปัญหาการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างนี้

1. เพื่อศึกษาถึงนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ในจังหวัด เชียงรายว่ามีแรงจูงใจอย่างไร ในการเป็นนักการเมือง
2. เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (socio-economic status) ของนักการเมือง (politician) เช่น พื้นฐานทางครอบครัวและสังคม ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างผู้นำทางการเมือง
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้ทรัพยากร (manipulation of resources) ของผู้นำทางการเมือง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ให้เป็นนักการเมืองได้ เช่น ใช้วิธีการจัดตั้งกลุ่ม หรือเข้าร่วมองค์การทางการเมือง การสร้างบุคลิกภาพ บารมี ตลอดจนการสร้างปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจ

สมมติฐานในการวิจัย

จากการวิจัยแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลการศึกษาและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงผนวกกับเหตุผลต่าง ๆ แล้ว กำหนดสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

"การเข้า เป็นนักการเมืองขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ (motivation) เป็นสำคัญ ส่วนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status) หรือทรัพยากร (resource) เป็นเพียงปัจจัยเสริมเท่านั้น"

ตัวแปรในการวิจัย

จากความสำคัญและสภาพของปัญหาและสมมติฐานการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยกำหนด ตัวแปรสำคัญในการวิจัยดังต่อไปนี้

- ก. ตัวแปรอิสระ คือ
1. แรงจูงใจ
  2. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือ ทรัพยากร
- ข. ตัวแปรตาม คือ การเป็นนักการเมือง

นิยามตัวแปร

แรงจูงใจทางการเมือง

1. นิยามทั่วไป หมายถึง หลังที่ผลักดันให้คนไปสู่จุดหมายคือ ความเป็นนักการเมืองอย่างมีจุดหมายและมีทิศทางที่แน่นอน เพื่อสนองความต้องการของตนและส่วนรวม

2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง ความสำนึกในความสำคัญทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ความต้องการของจิตใต้สำนึก ชื่อเสียงเกียรติยศ การรักษาผลประโยชน์ส่วนตัวและความเป็นธรรมทางสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1. นิยามทั่วไป หมายถึง ฐานะของบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมในสังคมไทย

2. นิยามปฏิบัติ หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษา รายได้ อาชีพ

- คุณวุฒิทางการศึกษา เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญาตรี โทและ เอก

- รายได้ เช่น รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท
- รายได้ต่อเดือน สูงกว่า 20,000 บาท

- อาชีพ เช่น พ่อค้าหรือนักธุรกิจ เกษตรกร ทนายความหรือ

นักการเมือง

นักการเมือง

1. นิยามทั่วไป หมายถึง ผู้ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งมักจะเห็นประโยชน์เฉพาะหน้าให้ตนเอง ให้เป็นที่นิยมของประชาชนและอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดไป ตรงกันข้ามกับรัฐบุรุษ (stateman) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเห็นการณ์ไกลและมักมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ¹

2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาตำบล ได้แก่

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2526 คือ จ.ส.อ.ทรงธรรม บัญญาดี, นายแพทย์สมศาสตร์ รัตนลัก, นายพ่ายพ กาญจนารักษ์ และนายมงคล จงสุทธนามณี เป็นต้น

- สมาชิกสภาจังหวัดที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2526 คือ นายทวี พุทธจันทร์ นายวัลลภ สุประดิษฐ์กุล และ ส.อ.กมล สุริยไชย เป็นต้น

- สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเขียงราย ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2528 คือ นายเชื้อ ยอดสุวรรณ นายวีระเดช ทรงชัยกุล และนายพลอย โพธิวงศ์ เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากผู้ศึกษามีปัญหาและข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่าด้านเวลาและและผู้ช่วยเหลือด้านวิจัยมีจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะวิจัยอยู่ภายใต้กรอบของปัจจัยด้านแรงจูงใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมหรือทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการเป็นนักการเมือง เฉพาะกรณีนักการเมืองของจังหวัด เขียงรายที่ได้รับการเลือกตั้งและอยู่ในตำแหน่งปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งหมด 54 คน ดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2526 แบ่งเป็น 2 เขต จำนวน 6 คน

1

สังข์ พัฒโนทัย, ศัพท์การเมือง ปทานุกรม (กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2521), หน้า 748-749.

2. สมาชิกสภาเทศบาล เมือง เชียงราย ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2528 จำนวน 18 คน

3. สมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอเมือง ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2528 จำนวน 30 คน

ประชากรและตัวอย่างของการวิจัย

ประชากรประกอบด้วยนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติของจังหวัด เชียงราย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ด้วยการเลือกโดยความจงใจ (purposive sampling) ตามเป้าหมายการวิจัย โดยเลือกเอาเฉพาะนักการเมืองของจังหวัด เชียงรายที่ได้รับการเลือกตั้งและอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน (2528) คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 54 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเป็นนักการเมืองกรณี นักการเมืองของจังหวัด เชียงรายไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัยเอกสาร (documentary research) ทำการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด ผลการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองทางการเมืองและแรงจูงใจที่ทำให้บุคคล เข้าเกี่ยวข้องกับในระบบการเมือง รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด เชียงรายและนักการเมืองของจังหวัด เชียงราย

2. ขั้นตอนการวิจัยภาคสนาม (field research) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับผู้ตอบซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ เช่น วุฒิสภาวิชาที่ศึกษาสถาบันการศึกษา ภูมิภาค อาชีพบิดามารดา และรายได้ของบิดามารดา ตอนที่ 2 เป็นคำถามปิด (close-end questions) เกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของนักการเมืองทั้ง ส.ส.,

ส.จ. และ ส.ท. ในจังหวัดเชียงรายว่าอยู่ในระดับสูงหรือระดับต่ำ นอกจากนี้ นักการเมืองเหล่านี้มีการใช้ยุทธวิธีทางการเมือง (political strategy) ด้วยการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ (manipulation of resources) เช่น การสร้างปัจจัยสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ การจัดตั้งกลุ่มหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร หรือสโมสร มากน้อยเพียงใด

นอกจากนั้น ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ นักการเมืองทั้ง ส.ส., ส.จ. และ ส.ท. โดยออกแบบสอบถามเป็นคำถามเปิด (open-ended questions) เกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าสู่การเมืองของนักการเมืองเหล่านี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การศึกษาหรือวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจในการเป็นนักการเมืองเรื่องนี้ คาดว่า จะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. จะได้ทราบถึงแรงจูงใจในการที่ทำให้บุคคลในการเมืองและรณรงค์ต่อผู้ทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. จะได้ทราบถึงทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่นักการเมืองของจังหวัด เชียงรายนำมาใช้ในการรณรงค์ต่อผู้ทางการเมือง
3. ทราบถึงฐานะทางสังคมและฐานะ เศรษฐกิจของผู้นำทางการเมืองว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับใด เนื่องจากฐานะทางสังคมและ เศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดจุดยืนและทัศนคติในการมองปัญหาตลอดจนวิธีการในการแก้ปัญหาของผู้นำทางการเมืองแต่ละคน
4. จะได้นำผลที่ได้จากการศึกษามาวางแผนเพื่อสรรหาคณะบุคคลให้เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตยต่อไป
5. หน่วยงานของทางราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ เลือกตั้งจะได้ทราบถึงพื้นความหลัง (background) ของนักการเมืองของจังหวัด เชียงรายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

6. เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่า "การเข้าเป็นนักรการเมืองขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ (motivation) เป็นสำคัญ ส่วนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status) หรือทรัพยากร (resource) เป็นเพียงปัจจัยเสริมเท่านั้น"

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการนำเสนอวิทยานิพนธ์ แบ่งเป็น 7 ส่วน ดังนี้คือ ส่วนที่หนึ่ง กล่าวถึง สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา สมมติฐานของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ตัวแปรในการวิจัย นิยามตัวแปร ขอบเขตการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนที่สอง กล่าวถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนักรการเมืองและแรงจูงใจ ตลอดจนผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่สาม จะเน้นถึงสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมการเมืองที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการผลักดันให้กลุ่มบุคคลส่วนหนึ่ง เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะนักรการเมืองระดับต่าง ๆ ส่วนที่สี่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมกับนักรการเมืองว่าสถานภาพเหล่านี้ มีผลต่อการผลักดันให้บุคคล เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับนักรการเมืองอย่างไร ส่วนที่ห้า จะศึกษาวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจกับนักรการเมืองทั้ง 3 ระดับว่าแรงจูงใจมีส่วนผลักดันให้ตน เป็นนักรการเมืองอย่างไร ส่วนที่หกจะได้อภิปรายผลจากการวิเคราะห์ที่นำมาจัดประเภทนักรการเมืองและส่วนที่ เจ็ดจะสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะทั้งในเชิงทฤษฎีและนโยบาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย